

JACEK NAPIERAŁA

ŹRÓDŁA PRAW I OBOWIĄZKÓW STRON UMOWY MIĘDZYNARODOWEJ SPRZEDAŻY TOWARÓW

I. WPROWADZENIE

1. Przedmiotem niniejszego opracowania są ogólne uwagi nt. zakresu zastosowania konwencji wiedeńskiej oraz charakteru innych źródeł wyznaczających treść praw i obowiązków stron umowy międzynarodowej sprzedaży towarów.

2. Podstawową przesłanką stosowania konwencji wiedeńskiej¹ jest międzynarodowy charakter umowy sprzedaży. Charakter tej przesłanki określa art. 1 ust. 1 zd. 1, w myśl którego konwencję stosuje się do umów sprzedaży towarów zawartych przez strony mające swoje siedziby przedsiębiorstw (miejsce prowadzenia działalności gospodarczej) w różnych państwach.

Bezpośrednio konwencja znajdzie zastosowanie jeżeli obie strony mają swoje siedziby handlowe w różnych państwach konwencyjnych (art. 1 ust. 1 lit. a). Natomiast pośrednio konwencję stosuje się jeżeli reguły prawa prywatnego międzynarodowego (p.p.m.) wskażą - jako właściwe - prawo państwa konwencyjnego (art. 1 ust. 1 lit. b). Obok przepisów konwencji, treść konkretnego stosunku wyznaczają również: (a) prawo krajowe; (b) postanowienia umowy (treść kontraktu); (c) zwyczaj oraz praktyki handlowe; (d) dyrektywy interpretacyjne dotyczące stosowania konwencji.

II. MIĘDZYNARODOWY CHARAKTER UMOWY SPRZEDAŻY TOWARÓW

1. Sprzedaż towarów

A. Umowa sprzedaży

Konwencja nie definiuje umowy sprzedaży *expressis verbis*. Z postanowień dotyczących praw i obowiązków wynika jednak, że chodzi o umowę,

¹ Konwencja o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów weszła w życie w dniu 1 stycznia 1988 r. Stanowi ona załącznik do "Aktu końcowego konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie umów międzynarodowej sprzedaży towarów" z 11 kwietnia 1980 r. Polska ratyfikowała Konwencję 13 marca 1995 r. Weszła ona w stosunku do Polski w życie 1 czerwca 1996 r. Do czasu oddania artykułu do druku nie zostało opublikowane oświadczenie rządowe o wejściu w życie konwencji.

na podstawie której sprzedawca zobowiązuje się do dostarczenia towarów i przeniesienia ich własności na kupującego² (art. 30), a kupujący zobowiązuje się do odebrania towarów oraz zapłacenia ceny (art. 53). Odpowiada to uregulowaniu umowy sprzedaży³ w prawie polskim (art. 535 kc). W praktyce może powstać pytanie: czy konwencja znajduje zastosowanie do wszystkich postaci umów sprzedaży oraz do innych "podobnych" umów? Kwestii tej dotyczą między innymi następujące wnioski:

Po pierwsze - z samej konwencji wynika, że znajduje ona zastosowanie do różnych postaci umowy sprzedaży, a więc np. sprzedaży specyfikacyjnej (art. 65), sprzedaży sukcesywnej lub sprzedaży według wzoru lub próbkii (art. 35 ust. 2 lit. c).

Po drugie - konwencja znajduje zastosowanie do tych postaci umów sprzedaży, których ukształtowanie wynika z respektowania zasady autonomii woli stron (np. sprzedaż pod określonym w umowie warunkiem, sprzedaż na próbę albo z zastrzeżeniem zbadania rzeczy przez kupującego, sprzedaż z zastrzeżeniem prawa odkupu lub prawa pierwokupu itp.).

Po trzecie - konwencja nie znajduje zastosowania do umów leasingowych (zarówno leasingu operacyjnego, jak i finansowego, także z opcją zakupu) oraz umów franchisingowych⁴.

Po czwarte - konwencja nie znajduje zastosowania do umowy darowizny, zamiany⁵ oraz kontraktów kompensacyjnych. Nie dotyczy to jednak sytuacji, gdy zawierane są powiązane ze sobą dwie odrębne umowy sprzedaży (*counter-purchase*).

B. Towar jako przedmiot umowy

Normy wynikające z postanowień konwencji znajdują zastosowanie do umów sprzedaży, których przedmiotem są towary (*goods Imarchandises I Waren*). Konwencja nie zdefiniowała tego pojęcia. Autonomiczna wykładnia art. 1 ust. 1 konwencji pozwoliła na sformułowanie przez praktykę i naukę prawa szeregu wniosków w tej kwestii⁶:

Po pierwsze - konwencja znajduje zastosowanie, gdy przedmiotem umowy sprzedaży są rzeczy ruchome. O tym jakie dobro ma taki charakter przesądza właściwe prawo rzeczowe miejsca położenia rzeczy (*lex rei sitae*). Dobra te muszą być rzeczami ruchomymi w chwili dostawy. Oznacza to, że podlegają konwencji takie umowy, jak np. sprzedaż określonych minerałów,

² I to bez względu na to w jakiej chwili dojdzie do przeniesienia własności towaru. Bliżej w tej kwestii J. Napierała, *Zagraniczne umowy sprzedaży*, Prawo Przedsiębiorcy 25/95, s. 31 - 32.

³ Omówienie różnych postaci umów sprzedaży zawiera praca W. J. Katner, M. Stahl, W. Nykiel, *Umowa sprzedaży w obrocie gospodarczym*, Warszawa 1996, s. 189 i nast.

⁴ U. Magnus, *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*, Wiener UN-Kaufrecht (CISG), Berlin, Art. 1 (nb 34), s. 33.

⁵ Szerzej na ten temat B. Lurger, *Die Anwendung des Wiener UNCITRAL-Kaufrechtsübereinkommens 1980 auf internationalen Tauschvertrag und sonstige Gegengeschäfte*, Zeitschrift für vergleichende Rechtswissenschaft 6/1991, s. 415 i nast. Autorka zwraca uwagę, że przy umowie dostawy konwencja może znaleźć zastosowanie, jeżeli strony zawierając taką umowę dokonały wyboru prawa wskazując konwencję lub wskazując prawo krajowe, które nie reguluje tej umowy, a zarazem "krajowa" metoda wykładni dopuszcza stosowanie w drodze analogii postanowień konwencji.

⁶ U. Magnus, op. cit., s. 35 - 37.

które dopiero mają być wydobyte lub wyhodowane, a także sprzedaż, której przedmiotem są części rozebranego budynku.

Po drugie - przedmiotem umowy nie są takie dobra majątkowe jak wierzytelności, patenty, a także prawa udziałowe w spółkach⁷.

Po trzecie - konwencja znajduje zastosowanie przy sprzedaży dóbr niematerialnych funkcjonujących w obrocie w postaci ucieleśnionej w odpowiednich nośnikach, w tym także do programów komputerowych (software)⁸.

Po czwarte - konwencja nie znajdzie zastosowania w wypadku sprzedaży całego przedsiębiorstwa lub jego wyodrębnionej funkcjonalnie części.

Po piąte - przy ocenie ważności umowy, której przedmiotem jest rzecz (towar) wyłączona z obrotu (*res extra commercium*) znajdzie zastosowanie art. 4 a) konwencji.

C. Wyłączenia stosowania konwencji

1. Zgodnie z art. 2 konwencja nie znajduje zastosowania w następujących wypadkach: (a) jeżeli przedmiotem umowy są towary zakupione do użytku osobistego lub na potrzeby rodzinne albo domowe, chyba że sprzedawca - przed lub w chwili zawarcia kontraktu - nie wiedział, ani nie powinien był wiedzieć, że towary zostały zakupione do takiego użytku⁹; (b) sprzedaży aukcyjnej; (c) sprzedaży w drodze egzekucji lub innego podobnego postępowania; (d) papierów wartościowych oraz środków płatniczych; (e) okrętów, statków, poduszkowców i samolotów; (f) energii elektrycznej.

2. Art. 5 wyłączył z zakresu stosowania konwencji problematykę odpowiedzialności sprzedawcy za szkody na osobie.

D. Rozszerzenie stosowania konwencji

Zgodnie z art. 3 ust. 1 umowy o dostawę towarów, które mają być dopiero wytworzone lub wyprodukowane, będą uważane za umowy sprzedaży, chyba że strona zamawiająca zobowiązała się dostarczyć wykonawcy i s t o t n ą c z ę ś ć materiałów koniecznych dla ich wytworzenia. Stopień "istotności" ustala się poprzez porównanie wartości dostarczonych

⁷ Co do sprzedaży udziałów w spółce z o.o. por. np. orzeczenie opublikowane w *Praxis des International Privat- und Verfahrensrechts*, 1/1995, s. 52.

⁸ Analiza prawnoporównawcza - dokonywana w ramach autonomicznej wykładni art. 1 ust. 1 konwencji - wskazuje, że zarówno w prawie amerykańskim, jak i w prawie niemieckim przepisy o umowie sprzedaży "przynajmniej analogicznie" znajdują zastosowanie również w wypadku oprogramowania (software). Oprogramowanie komputerowe jest produktem nowego rodzaju, który nie mieści się w tradycyjnych kategoriach prawa rzeczowego, ale w praktyce traktowany jest jako przedmiot materialny (oprogramowanie indywidualne oraz standardowe). F. Diederich, *Anwendbarkeit des Wiener Kaufrechts auf Softwareüberlassungsverträge. Zugleich ein Beitrag zur Methode autonomer Auslegung von Internationalem Einheitsrecht*, *Recht der Internationalen Wirtschaft* 6/1993, s. 451 - 452.

⁹ Cechy towaru w zasadzie nie przesądzają o tym w jaki sposób mają być one używane. Jednak np. przy sprzedaży mebli stanowiących wyposażenie biurowe stosuje się konwencję nawet wówczas, gdy meble te są nabywane do użytku osobistego. J. O. Honnold, *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*, Deventer, Boston 1991 r., s. 97.

komponentów z wartością całego materiału, zużytego do produkcji. W myśl art. 3 ust. 2, Konwencja nie znajduje jednak zastosowania przy umowach, w których p r z e w a ż a j ą c a c z ę ś ć obowiązków dostawcy towarów będzie polegała na świadczeniu pracy lub innych usług (montaż urządzeń, nadzór, kontrola, magazynowanie, obsługa maszyn oraz ich konserwacja). Udział "przeważający" to taki, którego wartość wynosi ponad połowę wartości całego kontraktu¹⁰.

2. Siedziby przedsiębiorstw stron w różnych państwach konwencyjnych

A. Siedziba przedsiębiorstwa

W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że przez siedzibę przedsiębiorstwa (w rozumieniu funkcjonalnym¹¹) należy rozumieć stałe (regularne) miejsce prowadzenia interesów¹². Może być to miejsce głównego ośrodka decyzyjnego strony (w przypadku osób prawnych będzie to z reguły siedziba organu zarządzającego) lub miejsce, w którym zlokalizowana jest jej samodzielna jednostka organizacyjna¹³. Jeżeli strona umowy ma więcej niż jedną siedzibę, miarodajna jest ta, która - uwzględniając okoliczności znane lub brane przez strony pod uwagę przed lub przy zawarciu umowy - ma najściślejszy związek z umową i jej wykonaniem (art. 10 lit. a).

Tak np. - pomimo, że umowa zawarta zostanie przez polskiego eksportera (importera) z podmiotem zagranicznym mającym również siedzibę handlową w Polsce - konwencja znajdzie zastosowanie, "jeżeli kontrahenci wiedzieli, że kontrakt najściślej będzie powiązany z zagraniczną siedzibą handlową jednego z kontrahentów, gdzie np. produkuje on z kupowanych w Polsce surowców lub komponentów dane towary"¹⁴. Nie znajdzie natomiast zastosowania, jeżeli (w wyżej przytoczonym przykładzie) jedna ze stron nie wiedziała lub nie brała pod uwagę istniejącego ścisłego powiązania kontraktu z zagraniczną siedzibą kontrahenta¹⁵, a także wówczas gdy kontrakt będzie powiązany z zagraniczną siedzibą handlową jednostki organizacyjnej kontrahenta mającej osobowość prawną (np. spółka kapitałowa stanowiąca jednostkę organizacyjną holdingu będącego stroną umowy)¹⁶.

Z kolei - zgodnie z art. 10 lit. b) - jeżeli strona nie posiada siedziby handlowej miarodajnej przy stosowaniu konwencji jest miejsce zwyczajnego pobytu.

¹⁰ L. Zalewski, *Sposoby zawierania umów w handlu międzynarodowym*, Warszawa-Poznań 1992, s. 41.

¹¹ Tak również art. 9 § 3 oraz art. 27 § 1 pkt. 3 polskiego p.p.m. (Ustawa z 12.11.1965. Dz.U. Nr 46, poz. 290).

¹² E. Jayme, w: *Commentary on the International Sales Law - The 1980 Vienna Sales Convention by C. M. Bianca, M. J. Bonell*, Milan, 1987, s. 30.

¹³ "im Hinblick auf art. 10 muß unter dem CISG vielmehr jede nach außen gerichtete Teilnahme am Wirtschaftsverkehr mit einer gewissen Selbständigkeit genügen". R. Herber w: *von Ceammerer/Schlechtriem: Kommentar zum Einheitlichen UN-Kaufrecht*, München 1990, s. 49.

¹⁴ J. Rajski, *Jednolite prawo międzynarodowej sprzedaży towarów*, Przegląd Prawa Handlowego 3/96, s. 3.

¹⁵ I to nawet wówczas jeżeli taki ścisły związek rzeczywiście istnieje.

¹⁶ R. Herber, op. cit., s. 49.

B. Możliwość ustalenia siedziby kontrahenta

Art. 1 ust. 2 ma zapobiec sytuacji, w której konwencja znalazłaby zastosowanie, mimo iż kontrahent miał podstawy do przyjęcia, że kontrakt został zawarty pomiędzy stronami mającymi siedzibę w tym samym kraju¹⁷. Zgodnie bowiem z tym przepisem konwencja znajdzie zastosowanie tylko wówczas, gdy fakt posiadania przez kontrahentów siedziby w różnych krajach¹⁸ był możliwy do ustalenia najpóźniej w chwili zawarcia umowy. O tym, że taka możliwość istniała, należy wnosić na podstawie treści umowy, z poprzednich kontaktów, a także z prowadzonych pertraktacji albo udzielonej informacji¹⁹. Jeżeli faktu posiadania siedzib w różnych krajach nie można było ustalić, właściwe będą przepisy wskazane przez *lex fori*. W praktyce przepis ten może znaleźć zastosowanie przede wszystkim wówczas, gdy kontrakt zawierany jest przez osobę trzecią. Należy bowiem zwrócić uwagę, że konwencja znajdzie zastosowanie jeżeli strony umowy sprzedają mają siedzibę handlową w różnych państwach. Na gruncie prawa kontynentalnego (także polskiego) w wypadku sprzedaży towaru oddanego w komis miarodajna więc będzie siedziba komisanta. Natomiast o stosowaniu konwencji nie przesądza siedziba agenta, który pośredniczy przy zawarciu umowy sprzedaży lub ją zawiera w imieniu i na rachunek swego mocodawcy.

III. BEZPOŚREDNIE STOSOWANIE PRZEPISÓW KONWENCJI

Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit a) konwencja znajdzie zastosowanie, gdy strony zawierające umowę mają siedzibę w różnych państwach konwencyjnych.

Państwem konwencyjnym są te państwa, które konwencję ratyfikowały lub do niej przystąpiły: "zgoda państwa na związanie się traktatem może być wyrażona przez podpisanie, wymianę dokumentów stanowiących traktat, ratyfikację, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie albo w jakikolwiek inny uzgodniony sposób" (art. 11 konwencji wiedeńskiej z 1969 r. o prawie traktatów²⁰). Konwencja przewiduje również, że państwa konwencji mogą w określonej sytuacji dokonać zastrzeżenia, na mocy którego - nawet wówczas, gdy siedzibą kontrahentów są te państwa - kontrakt nie będzie traktowany jako zawarty pomiędzy kontrahentami mającymi siedzibę w państwach konwencyjnych:

Po pierwsze - zgodnie z art. 92 państwo konwencyjne może zastrzec, że nie będzie związane częścią drugą lub częścią trzecią konwencji. Jeżeli

¹⁷ F. Enderlein, D. Maskow, H. Strohbach, *Internationales Kaufrecht*, Berlin, 1991, s. 44.

¹⁸ Nie jest ważne natomiast czy kontrahent wiedział lub mógł wiedzieć o tym, że Państwa, w których strony mają swe siedziby, są państwami konwencji. H. P. Westermann, *Zum Anwendungsbereich des UN-Kaufrechts bei internationalen Kaufverträgen*, Deutsche Zeitschrift für Wirtschaftsrecht 1/1995, s. 3.

¹⁹ Nie wystarczą więc informacje uzyskane od osoby trzeciej. Tamże, s. 3.

²⁰ W stosunku do Polski Konwencja weszła w życie 1.08.1990 r. (Dz.U. 1990, Nr 74, poz. 439).

takie zastrzeżenie zostanie wyrażone to w przedmiocie (materii) tego zastrzeżenia państwo to nie będzie traktowane jako państwo konwencyjne. Tak więc np. konwencja nie znajdzie zastosowania, jeżeli kontrahent mający siedzibę w Polsce zawrze umowę sprzedaży z kontrahentem z siedzibą w Szwecji. Szwecja uczyniła bowiem zastrzeżenie wyłączające obowiązywanie części drugiej konwencji, a więc "w tym zakresie" tylko jeden kontrahent ma siedzibę w państwie konwencyjnym. W takiej sytuacji znajdzie zatem zastosowanie art. 1 ust. 1 b) konwencji, zgodnie z którym prawo właściwe dla tego kontraktu będzie wskazane poprzez przepisy prawa prywatnego międzynarodowego kraju sądu (forum). Jeżeli wskazane będzie prawo szwedzkie, to co do treści drugiej części konwencji (zawarcie umowy) właśnie to prawo (szwedzkie) znajdzie zastosowanie. Jest to również konsekwencją dokonanego zastrzeżenia na podstawie art. 92 ust. 1. W tym zakresie Szwecja nie jest bowiem państwem konwencyjnym. Jeżeli natomiast wskazane będzie prawo polskie to wówczas - mimo szwedzkiego zastrzeżenia - znajdą zastosowanie przepisy konwencji o zawieraniu umowy, ponieważ Polska jest państwem konwencyjnym.

Po drugie - na podstawie art. 93 ust. 1 państwo konwencji może uczynić zastrzeżenie, że konwencja znajduje zastosowania tylko na jednej lub niektórych jej jednostkach terytorialnych.

Dotyczy to państw składających się z dwóch lub więcej jednostek terytorialnych, w których umowa sprzedaży jest przedmiotem odmiennych regulacji. Jeżeli kontrahent ma siedzibę na terenie jednostki terytorialnej objętej takim zastrzeżeniem to na mocy art. 93 ust. 3 nie jest to siedziba na terenie państwa konwencyjnego.

Po trzecie - państwa konwencyjne, w których obowiązują takie same lub podobne przepisy o umowie sprzedaży mogą w każdym czasie oświadczyć (zastrzec), że konwencja nie znajdzie zastosowania jeżeli kontrahenci w tych państwach mają siedzibę (art. 94). Dotyczy to np. państw skandynawskich.

IV. POŚREDNIE STOSOWANIE KONWENCJI: ZA POŚREDNICTWEM PRZEPISÓW PRAWA PRYWATNEGO MIĘDZYNARODOWEGO

1. Zakres zastosowania

Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. b), konwencja znajduje również zastosowanie do międzynarodowych umów sprzedaży - mimo iż strony nie posiadają siedziby w dwóch państwach konwencyjnych - gdy reguły prawa prywatnego międzynarodowego wskażą jako właściwe prawo państwa konwencji. Tak więc np. jeśli polski eksporter zostanie pozwany przed polskim sądem²¹ przez tureckiego importera (Turcja nie jest państwem konwencyj-

²¹ Także w wypadku arbitrażu handlowego. H. Pünder, *Das Einheitliche UN-Kaufrecht - Anwendung kraft kollisionsrechtlicher Verweisung nach Art. 1 Abs. 1 lit. b UN-Kaufrecht*, *Recht der Internationalen Wirtschaft*, 11/1990, s. 870 i przypis 17.

nym), to dla ustalenia jakie prawo jest dla tego kontraktu właściwe miarodajne będzie polskie prawo prywatne międzynarodowe. Zgodnie bowiem z art. 27 § 1 ust. 1) tej ustawy "jeżeli strony nie mają siedziby albo miejsca zamieszkania w tym samym państwie i nie dokonały wyboru prawa, stosuje się do zobowiązań z umowy sprzedaży rzeczy ruchomych lub umowy dostawy - prawo państwa, w którym w chwili zawarcia umowy ma siedzibę albo miejsce zamieszkania sprzedawca lub dostawca". Prawem właściwym dla tego kontraktu byłoby zatem prawo polskie a więc prawo państwa konwencji. W związku z tym - na podstawie wyżej przytoczonego art. 1 ust. 1 lit. b) konwencji - sędzia polski powinien stosować postanowienia *k o n w e n c j i*, a nie przepisy o umowie sprzedaży zawarte w polskim kodeksie cywilnym²². Jeżeli natomiast umowa ta byłaby zawarta na giełdzie lub targach w Turcji to - zgodnie z art. 28 p.p.m. - prawem właściwym byłoby prawo tureckie, a więc prawo państwa nie będącego członkiem konwencji. Wówczas art. 1 ust. 1 lit. b) nie znajdzie zastosowania, a więc sędzia polski musiałby stosować nie przepisy konwencji, lecz prawo tureckie. Prawo to stosowane byłoby również przez sąd turecki w wypadku, gdyby tureckie p.p.m. wskazało prawo tureckie jako właściwe.

2. Wyłączenie stosowania jako skutek dokonanego zastrzeżenia (art. 95)

Zgodnie z art. 95 konwencji każde państwo może zastrzec niestosowanie art. 1 ust. 1 lit. b). Z możliwości takiej skorzystały Chiny i Stany Zjednoczone. Przy analizie tego kompromisowego rozwiązania bierze się pod uwagę sytuacje wyróżniane z uwagi na: (a) miejsce sądu oraz (b) państwo, którego prawo zostało wskazane normami kolizyjnymi. Należy przy tym podkreślić, że chodzi o sytuacje, w których strony mają swe siedziby w różnych państwach, ale nie w dwóch państwach konwencyjnych.

Po pierwsze - rozważmy sytuację, gdy sprawa toczy się przed sądem państwa, które skorzystało z zastrzeżenia (np. Stany Zjednoczone). Jeżeli normy kolizyjne Stanów Zjednoczonych wskazałyby jako właściwe prawo państwa, które nie jest państwem konwencyjnym lub prawo państwa konwencyjnego, które zastrzegło sobie niestosowanie art. 1 ust. 1 lit. b), to wówczas konwencja nie znajdzie zastosowania. Znajdzie natomiast zastosowanie w wypadku, jeżeli prawo kolizyjne Stanów Zjednoczonych wskazałoby na prawo państwa, które takiego zastrzeżenia nie uczyniło. Do zastosowania w takiej sytuacji konwencji sąd nie jest jednak zobowiązany na podstawie art. 1 ust. 1 lit. b), lecz jest to konsekwencją stosowania krajowego

²² Nie potrzeba dodatkowego potwierdzenia możliwości stosowania tego prawa w ustawodawstwie prawa, które wskazało p.p.m. państwa sądu. Art. 1 ust. 1 lit. b wskazuje bowiem tylko na reguły międzynarodowego prawa prywatnego "Art. 1 Abs. 1 Buchst. b) CISG ist daher auch nur in dem Sinne zu verstehen, daß er bei einer kollisionsrechtlichen Verweisung auf das Recht eines Vertragsstaates dessen internes materielles Kaufrecht durch das internationale Kaufrecht ersetzt wissen will". G. B. Czerwenka, *Rechtsanwendungsprobleme im internationalen Kaufrecht. Das Kollisionsrecht bei grenzüberschreitenden Kaufverträgen und der Anwendungsbereich der internationalen Kaufrechtsübereinkommen*, Berlin 1988, s. 161.

prawa kolizyjnego wskazującego prawo państwa trzeciego, w którym dla tego typu umowy właściwa jest konwencja²³.

Po drugie - podobne reguły będą stosowane, gdy sprawa będzie toczyła się w państwie, które nie jest państwem konwencyjnym (np. w Turcji).

Po trzecie - jeżeli sprawa toczy się w państwie konwencyjnym, które nie wyłączyło stosowania art. 1 ust. 1 lit b) konwencji. Nie ma wątpliwości, że konwencja *znajdzie* zastosowanie, gdy jako właściwe p.p.m. wskaże prawo państwa konwencyjnego, które nie wyłączyło stosowania art. 1 ust. 1 lit. b) konwencji. Również nie ulega wątpliwości, że konwencja *nie znajdzie* zastosowania w sytuacji, gdy jako właściwe zostanie wskazane prawo państwa, które nie jest państwem konwencji. Wówczas bowiem prawem właściwym byłoby prawo tego państwa.

Wątpliwości natomiast rodzą się, gdy jako właściwe wskazane zostanie prawo państwa, które skorzystało z możliwości zastrzeżenia (art. 95) i wyłączyło stosowanie art. 1 ust. 1 lit. b) konwencji. W grę wchodzi wówczas dwie możliwości.

(a) Albo jako przesądzającą o stosowaniu konwencji uznać okoliczność, że sprawa toczy się przed *sądem* państwa, które nie zastrzegło wyłączenia stosowania art. 1 ust. 1 lit. b). Wówczas - mimo wskazania prawa państwa, które dokonało takiego zastrzeżenia - miarodajne byłoby przepisy konwencji. Jej zastosowanie byłoby więc uzależnione od tego, w jakim państwie toczy się spór.

(b) Albo jako przesądzającą uznać okoliczność, że prawem wskazanym jest *prawo państwa*, które dokonało takiego zastrzeżenia. Wówczas - mimo iż sprawa toczy się w państwie, które nie wyłączyło stosowania art. 1 ust. 1 lit. b) - konwencja nie znalazłaby zastosowania²⁴. Wydaje się, iż ten wariant ma więcej zwolenników²⁵.

3. Problem odesłania zwrotnego i dalszego

Skierowanie w trybie art. 1 ust. 1 lit. b) do prawa państwa konwencyjnego oznacza, że znajdują również zastosowanie normy prawa prywatnego międzynarodowego tego państwa²⁶. Prawo to może przewidywać *odesłanie*, a więc skierować do innego systemu prawnego. Może to być odesłanie zwrotne do prawa państwa sądu lub dalsze do prawa państwa trzeciego. W polskim p.p.m. odesłanie zwrotne ujęte jest w postaci nieograniczonej²⁷. Jeżeli więc wskazane przez polskie p.p.m. prawo obce każe stoso-

²³ "Es wird deshalb als ausländisches Recht des anderen Vertragsrecht, nicht aber kraft völkerrechtlicher Verbindlichkeit anzuwenden sein". H. Pünder, op. cit. s. 872.

²⁴ H. Neumayer, *Offene Fragen zur Anwendung des Abkommens der Vereinten Nationen über den internationalen Warenkauf*, Recht der Internationalen Wirtschaft 2/1994, s. 101.

²⁵ W RFN drugi wariant stał się obowiązujący na mocy szczególnego zapisu ustawowego, zgodnie z którym konwencja nie znajdzie zastosowania w sprawie toczącej się przed sądem niemieckim, gdy niemieckie prawo kolizyjne wskaże jako właściwe prawo państwa, które wyłączyło stosowanie art. 1 ust. 1 lit. b). Por. również przypis 33.

²⁶ G. B. Czerwenka, op. cit., s. 161.

²⁷ W. Ludwiczak, *Międzynarodowe prawo prywatne*, Warszawa 1979, s. 89. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 4 znajduje zastosowanie jeżeli prawo obce zostanie wskazane jako właściwe "przez *ustawę* (podkr. J.N.) niniejszą", a nie "na podstawie niniejszej ustawy".

wać dla stosunku sprzedaży prawo polskie, stosuje się prawo polskie (art. 4 § 1 p.p.m.). Natomiast ewentualne odesłanie dalsze nie zostałyby uwzględnione z uwagi na treść art. 4 § 2 p.p.m. Przepis ten nakazuje bowiem uwzględniać - przy umowie sprzedaży²⁸ - tylko normy merytoryczne obcego systemu prawa²⁹.

V. SKIEROWANIE DO PRAWA KRAJOWEGO

1. Bezpośrednie skierowanie do prawa krajowego

Konwencja nie reguluje wszystkich zagadnień, które wiążą się z umową sprzedaży. Zakres zastosowania konwencji został określony:

- a) pozytywnie, poprzez zadekretowanie, że konwencja reguluje tylko o zawarciu umowy sprzedaży oraz określone treścią powołanego stosunku zobowiązaniowego prawa i obowiązki sprzedawcy i kupującego (art. 4 zd. 1).
- b) negatywnie, poprzez wyłączenie określonych spraw z zakresu jej zastosowania. Bezpośrednie wyłączenie może przybrać formę: (1) skierowania do regulacji krajowych, (2) wskazania (wyliczenia) spraw, których konwencja nie reguluje.

ad (1) Taką metodą posługuje się konwencja w art. 28, który reguluje problematykę roszczenia o spełnienie świadczenia, które konwencja dopuszcza w art. 46 i 62. Roszczenie o spełnienie świadczenia może sąd uwzględnić, gdy prawo właściwe wg p.p.m. miejsca sądu (*lex fori*) dla umowy sprzedaży w porównywalnej sytuacji takie roszczenie uzasadnia. Chodzi tu o merytoryczne prawo państwa sądu, a nie o prawo wskazanego przez p.p.m. tego państwa.

ad (2) Bezpośrednie wyłączenie określonych spraw z zakresu zastosowania konwencji ma miejsce w art. 4 zd. 2 oraz w art. 5.

Zgodnie z pierwszym z przytoczonych przepisów w braku wyraźnych odmiennych postanowień, konwencji nie podlegają: po pierwsze - sprawy Ważności umowy sprzedaży lub jakiegokolwiek z jej postanowień oraz ważności zwyczajów; po drugie - kwestie wpływu zawarcia umowy na przejście prawa własności sprzedanych towarów.

Wyłączenie spraw, nie podlegających konwencji nie jest wyczerpujące ("w szczególności"). Pojawia się zatem kategoria spraw dotyczących materii uregulowanej w konwencji, które jednak nie zostały wyraźnie w konwencji uregulowane³⁰. Wypełnianie takiej luki odbywa się zgodnie z dyrektywami

²⁸ Uwzględnianie obcego prawa razem z jego normami kolizyjnymi ograniczone jest tylko do sytuacji, gdy łącznikiem jest obywatelstwo. Zgodnie z brzmieniem art. 4 § 2 p.p.m. "jeżeli obce prawo ojczyście, "skazane jako właściwe przez ustawę niniejszą, każe stosować do danego stosunku prawnego inne prawo "bce, stosuje się to inne prawo".

²⁹ Inaczej przy "Gesamtverweisung" (np. § 5 w zw. z § 36 austriackiego p.p.m.). H. Neumayer, op. cit., s. 101.

³⁰ Np. uprzednia niemożliwość świadczenia. G. Ryffel, *Die Schadenersatzhaftung des Verkäufers nach dem Wiener Übereinkommen über internationale Warenkaufverträge vom 11. April 1980*, Bern, Frankfurt a. M., New York, Paris, Wien 1992, s. 130 - 131.

art. 7 konwencji, a mianowicie: (a) uwzględniając "ogólne zasady", na jakich konwencja wiedeńska się opiera; (b) dopiero gdy w oparciu o konwencję nie da się zrekonstruować takiej zasady — która wypełnienie tej luki umożliwia - konkretną sprawę można uznać za znajdującą się poza zakresem zastosowania konwencji. Wówczas w grę wchodzi prawo wskazane przez prawo prywatne międzynarodowe, jako "*ultima ratio*"³¹.

2. Pośrednie skierowanie do prawa krajowego

1. O wyłączeniach stosowania konwencji była już mowa poprzednio. Szczególnego rodzaju zastrzeżenie przewiduje art. 96 konwencji: państwo konwencyjne, którego prawo przewiduje dla zawarcia umowy formę pisemną - zgodnie z art. 12 - może oświadczyć, że przepisy art. 11 i 29 albo części II konwencji nie są wiążące jeżeli strona umowy ma siedzibę handlową w tym państwie.

Zgodnie ze wspomnianym art. 12 konwencji: postanowienia art. 11, art. 29³² oraz części II konwencji - które dla zawarcia, zmiany lub rozwiązania umowy, oferty, przyjęcia a także dla pozostałych oświadczeń woli dopuszczają inną formę niż pisemną - nie obowiązują, jeżeli jedna strona ma siedzibę przedsiębiorstwa w państwie konwencyjnym, które skorzystało z zastrzeżenia na podstawie art. 96.

2. Pośrednie odesłanie zawiera również art. 90, który reguluje stosunek konwencji wiedeńskiej do wcześniejszych oraz późniejszych konwencji (umów) dotyczących tej samej materii. Treść tego przepisu jest zgodna z treścią art. 30 ust. 2 w związku z art. 30 i 59 konwencji wiedeńskiej z 1969 r. o prawie traktatów.

VI. STOSOWANIE KONWENCJI NA MOCY POROZUMIENIA STRON KONTRAKTU

1. Wybór prawa kraju konwencyjnego

Konwencja znajdzie również zastosowanie, gdy strony dokonają w y b o r u p r a w a państwa konwencyjnego i to niezależnie od tego czy takie prawo byłoby skądinąd wskazane przez p.p.m. państwa sądu, czy też nie. Przyjmuje się bowiem, że kolizyjnoprawna zasada autonomii wyboru prawa przez strony kontraktu jest jedną z " r e g u ł " p.p.m. w rozu-

³¹ R. Herber, op. cit., s. 70.

³² Art. 11 konwencji wprowadza zasadę swobody formy zawierania umowy. Z kolei, zgodnie z art. 29 kontrakt może być na mocy porozumienia stron zmieniony i rozwiązany. Jeżeli jednak umowa zawarta w formie pisemnej zawiera postanowienie, w myśl którego zmiana i rozwiązanie umowy może nastąpić w formie pisemnej to do zmiany lub rozwiązania taka forma jest wymagana. Z uwagi jednak na własne postępowanie strona nie może się na takie postanowienie powoływać jeżeli druga strona na tym zachowaniu polegała.

mieniu art. 1 ust. 1 lit. b) konwencji ("the rules of private international law")³³ Wybór ten może być dokonany w sposób dorozumiany³⁴.

2. Stosowanie konwencji jako *lex contractus*

W każdej sytuacji konwencja może być wykorzystana jako nienormatywny wzorzec wiążący strony na mocy ich zgodnego konsensu.

VII. AUTONOMIA WOLI STRON KONTRAKTU

1. Zasada autonomii stron (art. 6)

Zgodnie z art. 6 konwencji, strony umowy sprzedaży międzynarodowej mogą wyłączyć zastosowanie całej konwencji (poza art. 12 dotyczącym prawa właściwego dla formy czynności prawnej) względnie uchylić lub zmienić skutki jakiegokolwiek z jej postanowień. Wynika z tego, iż dla wyznaczania skutków naruszenia zobowiązania miarodajne są w pierwszym rzędzie ustalenia samych stron.

2. Wyłączenie konwencji

A. Sposób wyłączenia konwencji

1. Wyłączenie może być dokonane tylko w drodze porozumienia stron (art. 6 pozwala na dokonanie wyłączenia przez "strony"). Nie jest więc skuteczne (już z mocy samej konwencji) dokonanie wyłączenia przez jedną ze stron. Zawsze jednak należy ustalić czy r z e c z y w i ś c i e istniała zgodność stron co do wyłączenia konwencji lub jej części: "nie wystarczy jedynie wola hipotetyczna"³⁵. Oświadczenia woli w tej kwestii podlegają wykładni zgodnie z dyrektywami art. 8. Chodzi o ustalenie "rzeczywistej w o l i stron" (subiektywna metoda wykładni), bądź obiektywne znaczenie p r z e j a ó w woli (obiektywna metoda wykładni). Zgodnie z art. 8 konwencji przy wykładni oświadczeń woli stron należy uwzględnić o b i e wyżej wspomniane metody, a mianowicie:

Po pierwsze - należy interpretować oświadczenie woli zgodnie z rzeczywistą intencją (wolą) strony, jeżeli była ona znana drugiej stronie lub nie mogła jej nie znać (art. 13 ust. 1).

³³ G. B. Czerwenka, op.cit., s. 161. R. Herber, op. cit., s. 51. W literaturze przedmiotu zwraca się jednak uwagę, że konwencja nie powinna znaleźć zastosowania w wypadku wyboru prawa państwa, które dokonało zastrzeżenia na podstawie art. 95 konwencji o wyłączeniu stosowania art. 1 ust. 1 lit. b).

³⁴ Por. orzeczenie z 26.08.1994 r. ("Konkludente Rechtswahl durch Währungsvereinbarung"), *Recht der Internationalen Wirtschaft*, 11/1994, s. 970. Bliżej na temat wyboru prawa W. Popiołek, *W sprawie ograniczeń kolizyjnoprawnego wyboru prawa w polskiej ustawie o prawie prywatnym międzynarodowym, Rozprawy z polskiego i europejskiego prawa prywatnego*. Księga Pamiątkowa ofiarowana Prof. J. Skąpskiemu, Kraków 1994, s. 338 i nast.

³⁵ U. Magnus, op. cit., s. 103.

Po drugie - jeżeli druga strona nie znała albo nie mogła znać rzeczywistej intencji swego kontrahenta, to jego oświadczenie woli należy interpretować w taki sposób, w jaki rozumiałaby je rozsądna osoba (*reasonable man*) znajdująca się w takich samych okolicznościach (art. 8 ust. 2).

Po trzecie - przy stosowaniu obu wyżej wskazanych metod wykładni należy uwzględniać wszelkie doniosłe okoliczności danego przypadku, a w szczególności negocjacje, ustaloną między stronami praktykę, zwyczaj oraz zachowanie się strony po zawarciu umowy (art. 8 ust. 3).

Należy się liczyć z tym, iż w praktyce stosowana będzie metoda obiektywna³⁶ z uwzględnieniem mierników indywidualizujących, o których mowa w art. 8 ust. 3³⁷. Metoda ta preferuje interes odbiorcy oświadczenia woli nad "rzeczywistą" wolą składającego to oświadczenie. Ten ostatni bowiem "ponosi konsekwencje w postaci przypisania jego oświadczeniu sensu, jaki odbiorca faktycznie i zgodnie zarazem z normatywnym modelem starannego uczestnika obrotu z tym oświadczeniem wiązał"³⁸.

2. Przy ustalaniu czy doszło do porozumienia co do wyłączenia poszczególnych postanowień konwencji należy brać pod uwagę przepisy części drugiej konwencji (art. 14 do 24) o zawarciu umowy³⁹. Strony mogą jednak uzgodnić, iż ocena skuteczności wyłączenia dokonywana będzie na podstawie określonego (wskazanego) prawa krajowego⁴⁰.

Sporne jest natomiast jakie prawo powinno rozstrzygać kwestię dojścia do porozumienia, jeżeli jeden z kontrahentów wystąpi z ofertą wyłączenia całej konwencji. Część komentatorów uważa, że w takiej sytuacji miarodajne są przepisy samej konwencji⁴¹. Zdaniem innych właściwym w takiej sytuacji jest bądź prawo wskazane w ofercie, bądź wskazane poprzez reguły międzynarodowego prawa prywatnego⁴².

3. Wyłączenie stosowania konwencji lub jej części może być wyraźne lub może zostać dokonane w sposób dorozumiany.

Typowym przypadkiem dorozumianego wyłączenia konwencji jest wyłączenie poprzez dokonanie wyboru prawa państwa nie związanego konwencją. Natomiast nie dochodzi do wyłączenia konwencji w wypadku wyboru prawa państwa konwencyjnego. Przeciwnie, w takiej sytuacji konwencja znajdzie zastosowanie jako (wewnętrzne) prawo tego państwa. Jeżeli więc strony chcą poddać się konkretnym regułom określonego prawa powinny wyraźnie w umowie postanowić. Mogą to dokonać pozytywnie (np. w ten sposób, że w sprawach, które w kontrakcie nie są uregulowane znajdzie zastosowanie polski, niemiecki lub inny kodeks cywilny) lub poprzez wskazanie określonego prawa z równoczesnym wyraźnym wyłączeniem obowiązywania konwencji.

³⁶Z. Radwański, *Wykładnia oświadczeń woli składanych indywidualnym adresatom*, Ossolineum, s. 57 oraz 66.

³⁷L. Zalewski, op. cit., s. 44.

³⁸Z. Radwański, op. cit., s. 66.

³⁹U. Magnus, op. cit., s. 103. R. Herber, op. cit., s. 83.

⁴⁰R. Herber, op. cit., s. 83.

⁴¹U. Magnus, s. 103 - "Indessen bestimmt die Konvention ihren Anwendungsbereich autonom, legt also selbst die Voraussetzungen ihrer Abbedingung fest".

⁴²Oferta wyłączenia całej konwencji odnosi się bowiem również do jej części II regulującej zawarcie umowy. R. Herber, op. cit. s. 83 - 84.

Również klauzule sądowe bądź arbitrażowe - wskazujące jako właściwy sąd w państwie nie związanym konwencją - traktuje się jako zawierające dorozumiane wyłączenie stosowania konwencji⁴³. Nie jest taką natomiast klauzula wskazująca tzw. bazę kontraktu (np. *fas*, *fob*).

Zdaniem polskiego komentatora konwencji wiedeńskiej: "W naszej praktyce kontraktowej pewne problemy mogą łączyć się z posługiwaniem się przez kontrahentów wzorcami umownymi ustalonymi przed wejściem w życie konwencji. Autor danego wzorca może bowiem twierdzić, że intencja zawartego w nim odesłania do prawa polskiego pozostała niezmieniona, tzn. odnosi się w dalszym ciągu do wewnętrznego prawa polskiego, i że została ona zaakceptowana przez drugiego kontrahenta"⁴⁴.

B. Zakres wyłączenia

1. Wyłączenie całej konwencji. Wyłączenie konwencji w całości dotyczy również art. 12, który znajduje zastosowanie tylko w wypadku wyłączenia częściowego. Zakres swobody stron jest jednak ograniczony. Granice te wyznaczają zarówno postanowienia konwencji (np. definicja istotnego naruszenia zobowiązania) czy art. 7, jak i w określonym zakresie reguły właściwego prawa krajowego (np. ocena ważności klauzuli odpowiedzialności, która zgodnie z art. 4 lit. a będzie dokonywana na podstawie prawa krajowego).

2. Częściowe wyłączenie konwencji. Częściowe wyłączenie konwencji może być dokonane w dwojaki sposób:

- a) poprzez porozumienie co do tego, że określone postanowienia konwencji nie są wiążące⁴⁵. Treść stosunku zobowiązaniowego będzie wówczas ustalana przy pomocy art. 7 konwencji. Nie można więc wykluczyć, iż w konkretnej sytuacji o treści tego stosunku przesądzi prawo krajowe wskazane przez reguły międzynarodowego prawa prywatnego⁴⁶.
- b) poprzez ustalenie, że zamiast określonych postanowień konwencji obowiązują reguły wskazanego prawa. W takiej sytuacji właściwe reguły prawa międzynarodowego prywatnego decydują o skuteczności wyboru określonego prawa⁴⁷.

C. Ważność wyłączenia

Ocena ważności porozumienia w sprawie wyłączenia dokonywana będzie na podstawie art. 4 konwencji.

⁴³ R. Holthausen, *Vertraglicher Ausschluß des UN-Übereinkommens über internationale Warenkaufverträge*, Recht der Internationalen Wirtschaft 7/1989, s. 518.

⁴⁴ J. Rajski, op. cit., s. 6.

⁴⁵ Częściowe wyłączenie konwencji nie dotyczy art. 12

⁴⁶ R. Herber, op. cit., s. 81.

⁴⁷ R. Herber, tamże, s. 81.

VIII. OBOWIĄZYWANIE ZWYCZAJÓW I PRAKTYK HANDLOWYCH

Zgodnie z art. 9 konwencji, treść stosunku zobowiązaniowego wyznaczają zwyczaje oraz ukształtowane w stosunkach między stronami praktyki handlowe.

W doktrynie prawa wyróżnia się zwyczaje wyjaśniające, określające znaczenie używanych skrótów oraz zwyczaje wyznaczające bezpośrednio sposób postępowania stron umowy⁴⁸. Zwyczaje wyznaczają treść praw i obowiązków (w tym także aktualizujących się z chwilą naruszenia zobowiązania) jeżeli strony tak postanowią. Zarazem jednak konwencja posługuje się konstrukcją *d o r o z u m i a n e g o p r z y j ę c i a* zwyczaju, o którym strony wiedziały lub powinny wiedzieć i który zarazem jest w handlu międzynarodowym szeroko znany i regularnie przestrzegany przez strony danego rodzaju umów w danej dziedzinie.

Natomiast ustalone pomiędzy stronami praktyki handlowe wyznaczają treść praw i obowiązków stron z mocy samej konwencji. Z jednej strony są one zewnętrznym wyznacznikiem treści stosunku zobowiązaniowego. Z drugiej strony natomiast należy je uwzględnić przy wykładni treści oświadczeń woli stron umowy⁴⁹.

IX. DYREKTYWY INTERPRETACYJNE DOTYCZĄCE STOSOWANIA KONWENCJI

Dyrektywy interpretacyjne wynikające z art. 7 konwencji przybierają - najogólniej rzecz ujmując - postać dwóch zasad: (a) zasady priorytetu konwencji oraz (b) zasady przestrzegania dobrej wiary w handlu międzynarodowym.

1. Zasada priorytetu konwencji

Zasada ta rozumiana jest w dwojaki sposób:

Po pierwsze - jako dyrektywa nakazująca stosowanie *a u t o n o m i c z n e j w y k ł a d n i* postanowień konwencji: zgodnie z art. 7 ust. 1 konwencji przy wykładni jej postanowień uwzględnić należy jej charakter międzynarodowy oraz potrzebę zapewnienia jednolitości jej stosowania. W celu zapewnienia jednolitości stosowania postanowień proponuje się: (a) powołanie międzynarodowego trybunału właściwego dla wykładni konwencji, (b) utworzenie komisji przy UNCITRAL dla bieżącego doradztwa oraz formułowania postulatów nowych rozwiązań, (c) upowszechnienie treści orzeczeń wydawanych w sprawach, w których znalazły zastosowanie przepisy konwencji⁵⁰.

⁴⁸ Bliżej w tej kwestii Z. Radwański, op. cit., s. 89 - 90.

⁴⁹ H. Holi, O. KeBler, *"Selbstgeschaffenes Recht der Wirtschaft" und Einheitsrecht - Die Stellung der Handelsbräuche und Gepflogenheiten im Wiener UN-Kaufrecht*, *Recht der Internationalen Wirtschaft* 6/1995, s. 457 - 458.

⁵⁰ A. Kaczorowska, *Jednolitość wykładni przepisów konwencji wiedeńskiej z 1980 roku*, *"Państwo i Prawo"* 10/92, s. 76 - 77.

Po drugie - jako dyrektywa stosowania autonomicznej metody przy Wypełnieniu luk konwencji⁵¹ : zgodnie z art. 7 ust 2 kwestie dotyczące dziedzin uregulowanych przez konwencję, które jednak nie są w niej wyraźnie rozstrzygnięte, będą rozwiązywane zgodnie z ogólnymi zasadami, na jakich konwencja się opiera⁵² , a dopiero w braku takich zasad - zgodnie z prawem stosowanym na mocy norm kolizyjnych prawa prywatnego międzynarodowego.

2. Zasada przestrzegania dobrej wiary

Przy wykładni postanowień konwencji należy przestrzegać dobrej wiary w handlu międzynarodowym (art. 7 ust. 1 *in fine*). W praktyce dyrektywa ta rozumiana jest jednak szerzej, a mianowicie jako jeden z wyznaczników treści stosunku zobowiązaniowego sprzedaży⁵³ . Tytułem przykładu można wskazać na skutek uwzględniania zasady dobrej wiary przy stosowaniu art. 47 konwencji regulującego kwestię wyznaczenia przez kupującego terminu dodatkowego: "w praktyce oznacza to, że jeżeli kupujący przyznał sprzedawcy dodatkowy termin na dostawę towaru, to ten ostatni nie może żądać wyższej ceny za dany towar niż ta, która została uzgodniona w umowie, mimo że w tym okresie cena rynkowa danego towaru mogła znacznie wzrosnąć. Z drugiej strony, w momencie gdy upływa dodatkowy termin Wyznaczony przez kupującego i gdy cena towaru spada w tym właśnie okresie, wydaje się, iż zgodnie z zasadą dobrej wiary kupujący może żądać obniżenia ceny za dany towar"⁵⁴ .

⁵¹ W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, że art. 7 ust. 2 nie znajduje zastosowania w tych sprawach, które zostały wyłączone z zakresu zastosowania konwencji ("offensichtliche Regelungslücken") lecz tylko w wypadku tzw. luk ukrytych ("Versteckte Regelungslücken"). F. Diedrich, *Lückenfüllung im Internationalen Einheitsrecht. Möglichkeiten und Grenzen richterlicher Rechtsfortbildung im Wiener Kaufrecht*, *Recht der Internationalen Wirtschaft* 5/41, s. 355.

⁵² Przy stosowaniu tego przepisu pomocne mogą być "Zasady" opracowane i komentowane pod auspicjami organizacji międzynarodowych. UNIDROIT: *Principles of International Commercial Contracts*, Roma 1994. Bliżej w tej kwestii J. Rajski, *Zasady międzynarodowych kontraktów handlowych UNIDROIT*, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2/1996, s. 245. U. Magnus, *Die allgemeinen Grundsätze im UN-Kaufrecht*, *Rabeis Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* 3 - 4/1995, s. 492 - 493. Por także O. Lando, H. Beale, *The Principles of Contract Law*, Part I: Performance, Non-Performance and Remedies. Prepared by the Commission on European Contract Law, Dordrecht, Boston, London 1995.

⁵³ L. Zalewski, op. cit., s. 43. Szerzej na ten temat A. Kaczorowska, *International Trade Conventions and Their Effectiveness. Present and Future*, Hauge, London, Boston 1995, s. 116 i nast.

⁵⁴ A. Kaczorowska, *Jednolitość wykładni*, s. 76.

SOURCES OF RIGHTS AND DUTIES OF PARTIES
TO INTERNATIONAL CONTRACT RELATING TO A SALE OF WARES

S u m m a r y

The present papers' subject are general remarks on the application scope of the Vienna Convention and on the character of other sources determining legal contents of rights and duties of parties involved.

The Convention is to be applied *directly* only if both parties have their registered office in two different countries as understood in the Convention (art. 1, al. 1a). The Convention is applied *indirectly* if the rules of international private law indicate as being proper the law of the State-signatory of the Convention (art. 1, al. 1b).

In conformity with the art. 95 of the Convention every State may exclude the application of the latter. When analysing this compromising solution the attention has been drawn to situations more particular because of: a) localization of a court, b) State the law of which is indicated by collision rules. Special problems arise when there has been indicated as proper the law of such a State which excluded application of the art. 1 al. 1b of the Convention.

The Convention does not offer legal solutions for all problems involved with a contract of sale. The application scope of the Convention has been determined in two ways: positively and negatively. The exclusion of cases not subject to the Convention is not complete (conf.: "in particular"). So, there is a category of cases that concern matters regulated in the Convention which, however, have not been treated there expressively. Getting such a lacuna filled in takes place according to the dispositions of the art. 7 of the Convention, namely: a) taking into consideration "general principles" on which the Vienna Convention was based; b) only when it is impossible to reconstruct such a principle on a basis of the Convention, there is a possibility to consider some actual case as being situated beyond the application scope. Then the law indicated by international private law is involved - in its capacity of *ultima ratio*.

The Convention finds also its application if parties make a choice of the law of a State obliged by the Convention, even independently on whether such a law should otherwise be indicated by international private law of a State of the court or not. Since it is admitted that the principle of autonomy of a choice by parties to a contract is one of the "rules" of international private law as understood by the art. 1, al. 1b of the Convention. This choice can be made in an implied way. In every situation the Convention can be referred to as non-normative pattern binding parties by virtue of their mutual consensus.

Apart from dispositions of the Convention the contents of some concrete relation is determined as well by: a) home law, b) stipulations of the agreement (i.e. contents of the contract), c) commercial customs and practice, d) interpretation rules related to the application of the Convention.